

LİF BİTKİLERİ

EKİM NÖBETİ (MÜNAVEBE)

Ekim nöbeti belirli bir arazi parçası üzerinde, planlanmış bir sıraya göre ürünlerin birbirini izlemesidir. Ekim nöbeti sisteminin amaçlarını; toprağın, özellikle bitki besin maddeleri açısından tek yönlü sömürülmesini önlemek; hastalık, zararlı ve yabancı ot yoğunluğunu kontrol etmek; bitkisel üretimi ve karlılığı artırmak, toprağı ıslah etmek vb. şekilde sıralayabiliriz. Ekim nöbetinin, planlı bir şekilde uygulanması, topraktaki hastalık ve zararlı döngüsünün kırılmasında önemli bir araçtır. Ülkemizin pamuk üretimi yapılan Ege, Çukurova, Güneydoğu ve Antalya bölgelerinde görülen en önemli pamuk üretim sorunlarından birisi *Verticillium* ve *Fusarium* solgunluğu hastalığıdır. Üst üste pamuk tarımı yapılan tarlalarda bu hastalık etmenleri önemli verim ve kalite kaybına neden olmaktadır. Bunun yanında yeşilkurt, beyaz sinek, yaprakbiti ve birçok zararlının popülasyonu artmakta verim ve kalite önemli ölçüde düşmektedir. Ayrıca pamukta önemli zararlanmalara yol açan pembe kurt ve pamuğun kılcal köklerinde beslenen nematodlara karşı savaşımında bilinen en etkili yol münavebedir.

Ekim nöbetine özen gösterilmeyen pamuk tarlalarında, yabancı otlar buldukları çevreye adapte olma eğiliminde oldukları için, kolaylıkla yoğunluklarını arttırırlar .Mısır, yonca, buğday ve baklagilleri içeren bir ekim nöbeti programı ile bu yabancı otların popülasyonu ve nematod zararı önemli ölçüde azaltılabilir.

Toprakların su ve azot içerikleri, ekim nöbetinde yer alan baklagiller tarafından önemli ölçüde artırılmaktadır. Baklagiller, fazla miktarda atmosferik azotu (N_2) toprağa bağlamaktadır.. Bu nedenle baklagillerin ekim nöbetine girmesi, pamuğun verimliliğini artırmaktadır . Yapılan araştırmalar, devamlı pamuk ekilen sulu alanlarda, 15-30 cm toprak derinliğinde toprak sıkışıklığının arttığını, organik madde miktarının ise düştüğünü göstermektedir. **Buğday-mısır-baklagil-pamuk** münavebesinde topraktaki organik madde oranı % 2.5 dolayında iken, devamlı pamukta bu oran ancak % 1 dolaylarındadır.

Toprak organik madde içeriğini arttırmanın bir yolu da örtü bitkisi yetiştirmektir. Örtü bitkileri ayrıca toprak sıkışıklığını azaltmakta, toprak nem içeriğini arttırmakta erezyon nedeniyle meydana gelen toprak kaybını önlemektedir. Bu bitkiler kışlık olarak yetiştirilmekte ve yeşil gübre olarak ekimden 2-3 hafta önce toprağa karıştırılmaktadır. Fiğ, bakla, bezelye, arpa, yulaf, kolza, çavdar, hardal gibi bitkiler de örtü bitkisi olarak kullanılmaktadır (Aygün, 2001).

Pamukta ekim nöbeti planlanmasında şu noktalar göz önüne alınmalıdır.

- 1-Ekim nöbetinde yer alacak ürünlerin iyi ve istikrarlı bir pazarı bulunmalı,
- 2-Ekim nöbeti, işletmenin amacına ve büyüklüğüne göre planlanmalı,
- 3-Ekim nöbetine girecek bitkiler, toprak ve öteki çevre koşullarına uygun olacak şekilde seçilmelidir.

Hayvancılığın yer aldığı bir işletmede, **yonca** başta olmak üzere yem bitkilerine; küçük aile işletmelerinde ise, **yerfıstığı** ve **sebze** gibi yoğun emek isteyen ürünlere ekim nöbetinde yer verilmelidir. Kışın su tutan ve su basan yerlerde kışlık bitkiler yerine **mısır, susam, kavun, karpuz** gibi yazlık ürünlerin yetiştirilmesi zorunludur (Şahin ve Ekşi, 1998). Sulama olanakları olan çorak ve tuzlu yerlerde **çeltik**, pamukla ekim nöbetine girebilir. Böyle yerlerde **soya**; ağır killi topraklarda ise **yerfıstığı** ekim nöbetinde yer almamalıdır.

Ege, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde pamuğun ana ürün olması durumunda, iki yılda üç ürün alma olanağı mevcuttur. Bunlar **Pamuk-(Buğday+Mısır/Ayçiçeği)**, **Pamuk-(Buğday+Susam)**, **Pamuk-(Buğday+Yerfıstığı)**, **Pamuk-(Buğday+Soya/Ayçiçeği)**, **Pamuk-(Patates+Mısır)**, **Pamuk-(Patates+Susam)**, **Pamuk-(Patates+Yerfıstığı)**, **Pamuk-(Patates+Soya)** ile **Pamuk-(kışlık ara ürün yem bitkisi fiğ veya yemlik kolza+Soya / Mısır)** gibi üçlü ekim nöbetleri uygulanabilir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi sulu koşullarında uygulanabilecek ekim nöbeti sistemlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalarının, 3 yıllık ortalama sonuçlarına göre, sürekli pamuk ekimine göre en yüksek kütlü pamuk veriminin;

pamuk/buğday+mısır,

pamuk/buğday+sorgum,

pamuk/mercimek+mısır,

pamuk/arpa+mısır,

pamuk/buğday+susam,

pamuk/nohut+mısır,

pamuk/buğday+soya, ekim nöbeti sistemlerinde alındığı gözlenmiştir.

Mısır (*Zea mays*)

Ayçiçeği (*Helianthus annuus*)

MERCİMEK (*Lens culinaris*)

KOLZA (*Brassica napus*)

BEZELYE (*Pisum sativum*)

NOHUT (*Cicer arietinum*)

ÇEŞİT SEÇİMİ VE TOHUMLUK

Çeşit seçiminde dikkat edilecek hususlar:

- Bölge koşullarına iyi uyum,
- Yüksek çırçır randımanı,
- Erkencilik,
- Yüksek lif kalitesi,
- Hasat yöntemine uygunluk (makinelı hasat-elle hasat),

PAMUK TOHURLUĐU STANDARTLARI

	Tohumluk sınıfı		
	Orijinal	Ana	Sertifikalı
1. Saf tohumluk (en az, %)	98	98	97
2. Diđer ürün tohumları (en çok)	Hiç	Hiç	Hiç
3. Ot tohumları (en çok)	Hiç	Hiç	Hiç
4. Çıplak tohumlar (en çok, adet/kg)	1	4	8
5. Hav rengi deėiřik tohumlar (en çok, adet/kg)	4	8	12
6. Cansız yabancı madde (en çok, %)	2	2	3
7. Çimlenme oranı (en az, %)	80	80	75

Pamuk tohumları üzerinde lifler alındıktan sonra kalan ve hav olarak isimlendirilen kısa liflerden temizlenmiş tohumlara **havsız tohum** adı verilmektedir.

Bu tip tohumlarda, havlar alındıktan sonra, tohum yüzeyi koruyucu ve akışkanlığı artırıcı bir madde ile kaplanmaktadır

Havsız tohum kullanıldığında;

- Havalı mibzerlerle daha hassas ekim yapılmasına olanak verir,
- Daha az tohumluk kullanılmasını sağlar,
- Tohum ilaçlaması yapılması daha kolay olur,
- Tohumların çimlenmesi için nem alımı daha kolay olur ve ekim öncesi ıslatma gibi işlemlere gerek kalmaz
- Seyreltme iş gücünden tasarruf sağlanır

